

фондах Тернопільського обласного краєзнавчого музею зберігаються монографія, навчальні посібники, атласи, карти, довідники, копії грамот, чорно-білі та кольорові світлини знакових подій, посвідчення й особисті речі. Загалом близько 80 одиниць збереження.

Важливою подією в розвитку та популяризації географічної науки стали організація та вихід у світ в 2001 році часопису «Історія української географії», головним редактором якого була О. Заставецька. З подачі вченої, фондова збірка музею поповнилась чи не усіма примірниками видання. Згадані матеріали використовуються для наукових досліджень та проведення пам'ятних виставок відомим географам. В експозиції відділу природи музею представлено виставку «Ольга Заставецька – життя в географії й задля географії», приурочену до 70-річчя від народження професорки, яка буде діяти впродовж квітня-травня 2023 року. Виставка є не лише даниною пам'яті пошани до людини, а й важливим елементом представлення її наукових доробків для широкого кола відвідувачів.

Працюючи в Тернопільському державному педагогічному університету ім. В. Гнатюка, Ольга Володимирівна присвятила своє життя дослідженням в галузі географічної науки. Шляхом вченої пішли її діти Леся і Тарас. Саме з ними сьогодні й продовжується наша співпраця.

Список використаних джерел

1. Фонди Тернопільського обласного краєзнавчого музею.

НАУКОВА СПАДЩИНА ПРОФ. ОЛЬГИ ЗАСТАВЕЦЬКОЇ **Мариняк Я.О.**

Тернопільський національний педагогічний університет імені

Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна

clavko01@gmail.com

Літопис Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка на рубежі ХХ – ХХІ ст. багатий іменами людей, які своєю сумлінною працею невтомно завжди

примножували раніше, збагачують і зараз його славу. Серед них почесне місце займає Заставецька Ольга Володимирівна – добре знаний географ, вчений, прекрасний педагог, Відмінник освіти України, активний популяризатор географічних знань, Дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, члена Українського географічного товариства, академіка Академії соціального управління.

Життєвий шлях. Ольга Володимирівна народилася і зросла у с. Купчинці (пізніше проживала у с. Яструбове). Села Купчинці, Денисів, Яструбове є своєрідним анклавом духовного життя українського народу. Перелік видатних людей з цієї території добре описаний у літературних джерелах завдяки працям відомого краєзнавця Володимира Хоми. Однак окремого дослідження потребує вклад вихідців з цього анклаву у українську географію. Її батько Володимир Ткач був агрономом, мама Галина Каваць працювала бухгалтером у місцевому колгоспі.

У 1970 р. Ольга Ткач з відзнакою закінчила Купчинецьку школу. Цього ж року вступила на географічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка. Спеціалізувалась на кафедрі економічної географії. Відмінно навчалась в університеті і отримала диплом із відзнакою. Після завершення університету в 1975 р. повертається у Тернопільську область, де працює у школах с. Чернихівці Збарзького та с. Купчинці Козівського районів. Тут виходить заміж за місцевого вчителя географії Б.І. Заставецького, який мав великий вплив на формування її географічних поглядів, працювала у школі. З 1978 р. навчання у очній аспірантурі при Київському інституті ім. М. Горького (нині Київський університет ім. М. Драгоманова), де у 1982 р. захистила кандидатську дисертацію на тему “Географічні основи комплексного економічного і соціального розвитку території”, за спеціальністю 11.00.02. економічна та соціальна географія (науковий керівник – акад. М.М. Паламарчук. З цього ж року свою трудову діяльність пов’язала з Тернопільським педагогічним інститутом ім. Я. Галана (нині Тернопільський національний педагогічний університет ім. В. Гнатюка), де пройшла шлях від асистента до професора кафедри. З 1995 р. до 1998 р. прикріплена до докторантури Львівського національного університету ім. І. Франка. У

1998 р. в Спеціалізованій раді із захисту дисертацій у Київському університеті ім. Т. Шевченка захистила докторську дисертацію “Соціально-економічний комплекс обласного рівня: теоретико - методологічні основи розвитку і територіальної організації” – науковий консультант проф. О.І. Шаблій.

Сфера наукових інтересів професора Ольги Заставецької торкається:

- проблем комплексного і соціального розвитку обласних регіонів;
- трансформації суспільства у перехідний період;
- географії населення, розселення, трудового потенціалу;
- історії та методології географічної науки;
- еколого-географічних проблем розвитку соціально-економічних комплексів регіону;
- туризму, туристичних ресурсів, управління туризму у регіоні;
- географічної освіти (атласне картографування (краєзнавчі атласи), методика навчання шкільної та вишівської географії, географічне краєзнавство).

Наукова спадщина професора Ольги Заставецької представлена такими основними напрямками, а саме:

1. Наукова діяльність. З під пера Ольга Володимирівна вийшло понад 300 наукових праць, у тому числі:

1) монографії:

1-2. “Тернопільська область: Географічні основи комплексного економічного і соціального розвитку” (Тернопіль: 1994; Львів: 1997).

3. “Соціальна спрямованість промислового розвитку регіону (суспільно-географічне дослідження)” (2011, у співавторстві).

4. “Географія Тернопільської області” (2017, колективна монографія) та ін..

2) підручники та навчальні посібники для вищої та середньої школи:

1. “Фізична географія України” (з грифом МОН України) підручника для учнів 9 класу, чотирьох монографій, навчальних

1. «Географія населення України» (2001; співавт.).

2. навчальних посібників, серед яких «Географія Тернопільської області» (1994, 1996, 1998, 2000, 2003; співавт.), «Рідний край.

Тернопільщина» (2000), «Довідник школяра» (2000; усі Тернопіль). «Географія Хмельницької області », «Географія Закарпатської області», « Географія України », (8 і 9 класи), « Рідний край Тернопільщина », 5 клас та ін.

3. географічні атласи «Тернопільська область. Моя мала Батьківщина», «Хмельницька область. Моя мала Батьківщина», (в співавторстві з А.В. Кузишином, С.І. Гуньком, Л.П. Цариком). До сьогоднішнього дня вони залишаються серйозним джерелом інформації краєзнавчого характеру.

4. навчальні посібники «Тестові завдання для підсумкового тестового контролю», «Рідний край. Тернопільщина».

2. Редактор часопису “Історія української географії” та членство у інших наукових періодичних виданнях. Після смерті Богдана Заставецького (2000 р.) Ольга Володимирівна стала головним редактором “Історії української географії” – цього першого всеукраїнського часопису, який почав систематично (два випуски в рік) і різносторонньо висвітлювати головні напрямки і тенденції розвитку географічної науки у нашій країні. З усіх 36 чисел, виданих до 2018-го року, 34 вийшли за редакцією ученої. Це велике досягнення усієї географічної і великою мірою картографічної науки України. Останні номери журналу № 35 і 36 видали вже діти Ольги Володимирівни.

Член редколегії Тернопільського енциклопедичного словника, наукових періодичних видань “Наукові записки ТНПУ: Географія”, “Регіональні аспекти розміщення продуктивних сил України», член редакційної колегії 3-томного енциклопедичного видання “Тернопільщина. Історія міст і сіл”.

3. Організатор міжнародних і загальноукраїнських форумів. Ольга Володимирівна була чудовим організатором різноманітних наукових географічних зібрань – форумів, конференцій, симпозіумів, семінарів тощо. Як міжнародних, так і загальноукраїнських, регіональних чи місцевих. Зрозуміло, що мала організаторську жилку; що великою мірою це передалося їй від батьків. Але й також – і від чоловіка *Богдана Івановича*. Не скидаємо з рахунку і допомоги колег з факультету та з інших вишів України.

4. Активна учасниця підготовки учителів географів. Професор

Ольга Заставецька дуже терпеливо ставилася до студентів. В коло її наукових зацікавлень вводило науково-методичне забезпечення навчання географії. Брала активну участь у географічних олімпіадах рівня області та держави, а також у діяльності Тернопільського відділення Малої академії наук.

5. Активна учасниця підготовки фахових географів найвищої кваліфікації. Після захисту докторської дисертації Ольга Заставецька активно працювала у Спеціалізованих рада із захисту дисертацій на здобуття ученого ступеня кандидата і доктора географічних наук на географічних факультетах Львівського національного університету ім. І. Франка та Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича (лише кандидатська).

Навіть важко усвідомити собі навантаження від праці в цих двох радах, які збиралися на засідання 8–10 разів у рік. Треба було не лише приїхати до Львова і Чернівців вчасно (переважно на десяту годину ранку). Це ще півбиди, хоч дорога займала 6–7 годин в обидва кінці. Ще обов'язково було задати питання претенденту, виступити в обговоренні по темі дисертації. Отже, компетентно висвітлити її (дисертації) позитивні сторони і недоліки. При цьому обґрунтувати свої думки. Зрозуміло, що це потребувало часу на ознайомлення хоч би з авторефератом [4].

Під керівництвом О. Заставецької виконано 17 дисертаційних робіт, прорецензовано багато монографій і навчальних посібників, була опонентом дисертаційних досліджень. Майже всі учні захищали дисертації у Спеціалізованих радах університетів Львова і Чернівців. Першим учнем професора Ольги Заставецької був Кузишин А.В. (нині професор кафедри географії України і туризму і декан географічного факультету).

Ольга Володимирівна завжди уважно ставилася до молодих науковців, цікавилася їхніми проблемами та ідеями, допомагала порадами – і результати не забарилися. Подаємо список осіб, які захистили кандидатські дисертації під керівництвом проф. О.Заставецької див. табл. 1.

Таблиця 1.

Кандидати географічних наук (за роками захисту дисертацій),
керівником яких була проф. О. Заставецька

Роки	Кандидати наук
1999	Кузишин А.В.
2002	Журба І.Є.
2003	Питуляк М.В.
2005	Барна І.М., Шепетюк С.М., Царик П.Л.
2007	Яроменко О.В.
2009	Рунців О.І.
2010	Штокало Я.Ю., Альтгайм Л.Б.
2011	Копер Н.Є.
2012	Смочко Н.М.
2013	Горун М.В., Пушкар О.І.
2014	Пушкар Б.Т., Вавринів Л.А.
2016	Задворний С.І.

Учні проф. О. Заставецької Журба І.Є. (2013), Смочко Н.М. (2021), Кузишин А.В. (2021) захистили дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних та географічних наук.

Вивчення наукової школи проф. О.В. Заставецької носить пізнавальний характер і має важливе значення для історії географічних досліджень, а також для регіонального краєзнавства. Світоглядне значення полягає у можливості простежити роль особи в історії розвитку географічної науки. Зазначена місія наукової школи задекларована щодо організації подальшого наукового розвитку, підготовка кадрів і встановлення особистісних норм між членами однієї школи.

Наукова спадщина школи проф. О. Заставецької репрезентована численними монографіями, серіями статей у провідних журналах України, підручників як для вищої школи так і середньої, а особливого відображення набуло у часописі ” Історія української географії ”. Я думаю, що цей напрямок буде досліджений більш детально.

Список використаних джерел

1. Життя, віддане педагогічній науці (на пошану пам'яті професора Заставецької Ольги Володимирівни): бібліографічний покажчик / НБ ТНПУ ім. В. Гнатюка; уклад. Н.В. Галіцька; бібліогр. ред. О.Я. Кульчицька. Тернопіль: Вектор, 2008. 85 с. (Бібліографія вчених ТНПУ ім. В. Гнатюка).
2. Кузишин А.В., Мариняк Я.О. Кафедра географії України і туризму Тернопільського національного університету: історія, сьогодення та майбуття / За заг. ред. О.В. Заставецької : Тернопіль : Вектор, 2013. - 44 с.
3. Мариняк Я.О., Кузишин А.В. Ольга Володимирівна Заставецька (бібліографія українських вчених) : Тернопіль : ТНПУ, 19 с.
4. Сучасний стан, проблеми та перспективи географічної науки в Україні: матеріали Всеукраїнського науково-практичного семінару, присвяченого 65-річчю з дня народження професора Ольги Володимирівни Заставецької (м. Тернопіль, 27 квітня 2018 р.). Тернопіль: Вектор, 2018. - 144 с.
5. Ювілей професора Заставецької // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Географія. Тернопіль: «Тайп». 2013.- №1. - С. 255-256.

ПОРУЧ З ВИДАТНОЮ НАУКОВИЦЕЮ - ОЛЬГОЮ ЗАСТАВЕЬКОЮ

Стецько Н.П.

*Тернопільський національний педагогічний університет імені
Володимира Гнатюка, м. Тернопіль, Україна*

Ольга Володимирівна Заставецька – вчений, дослідник, колоритна особистість у географічній науці, перший доктор географічних наук професор на географічному факультеті Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, на кафедрі географії України.

На час створення кафедри географії України у 1992 р. я працювала